

פתיחה לפרק "מי שהיה"

דָּבַר אֵל בְּנֵי יִשְׂרָאֵל לֵאמֹר אִישׁ אִישׁ כִּי יְהִיֶּה טָמֵא לְנַפְשׁוֹ אוֹ בְּדַרְדָּר רְחֻקָּה לָכֶם אוֹ לְדַרְחֵיכֶם וְעָשָׂה פֶסַח לֹה'. בַּחֹדֶשׁ הַשְּׁנִי בְּאַרְבַּעָה עָשָׂר יוֹם בֵּין הָעֲרֵבִים יַעֲשֶׂה אֹתוֹ עַל מִצּוֹת וּמִרְרִים יֹאכְלֶהוּ. לֹא יִשְׁאִירוּ מִמֶּנּוּ עַד בֶּקֶר וְעֶצֶם לֹא יִשְׁבְּרוּ-בּוֹ כְּכֹל חֻקַּת הַפֶּסַח יַעֲשֶׂה אֹתוֹ. וְהָאִישׁ אֲשֶׁר הוּא טָהוֹר וּבְדַרְדָּר לֹא תִּהְיֶה וְחִדַּל לַעֲשׂוֹת הַפֶּסַח וּנְכַרְתָּה הַנֶּפֶשׁ הַהוּא מֵעַמִּיָּה כִּי קָרְבַן ה' לֹא הִקְרִיב בְּמַעַדוֹ חֲטָאוֹ יִשָּׂא הָאִישׁ הַהוּא. וְכִי יָגִיר אֲתֶכֶם גֵּר וְעָשָׂה פֶסַח לֹה' כְּחֻקַּת הַפֶּסַח וְכַמְשָׁפְטוֹ כֵּן יַעֲשֶׂה חֻקָּה אֲתֶם יְהִיֶּה לָכֶם וְלִגֵּר וְלִגֵּר וְלִאֲזַרְחָה הָאָרֶץ.

(במדבר ט, ייד)

שָׁה תָמִים זָכַר בְּן שָׁנָה יְהִיֶּה לָכֶם מִן הַכֹּכְשִׁים וּמִן הָעֵצִים תִּקְחוּ.

(שמות יב, ה)

מה הם הדברים המשותפים לשני הפסחים ובמה נבדל פסח ראשון מן הפסח השני.

הנושא האחר של פרק זה שייך בעצם לדיני הקרבנות. בדיני הקרבנות מוצאים אנו דינים שניתחדו לתמורת קרבן (בהמה שהחליפו אותה בקרבן, ואף שיש בכך עבירה חלה קדושה גם על התמורה), קרבן שמתו בעליו, וקרבן שאבד בזמן שהיה ראוי להקריבו. לגבי קרבנות כגון אלה יש דינים מיוחדים בכל סוג של קרבן, ויש מקום לברר במה מתייחד קרבן הפסח משאר קרבנות שארע בהם כיוצא בזה. אף יש מקום לברר מה הדין כאשר נתערב קרבן הפסח, בין שנתערב במיני קרבנות אחרים, בין כשנתערב בקרבן פסח של חבורה אחרת.

בירורי הלכות אלה הם ענינו של פרק זה.

פרק זה עוסק בשני נושאים עיקריים. האחד — בדיני הפסח השני, והשני — בקרבן פסח שהופרש שלא כראוי או שאבד ונתערב.

עיקרי דיני קרבן הפסח נתבארו בתורה, אבל מקצת שאלות עדיין נשארו צריכות עיון וביורור נוסף. שאלה עקרונית אחת היא היחס המדויק שבין פסח ראשון ושני, האם הפסח השני הוא רק תחליף לראשון, שמי שהיה שייך במצוות הפסח הראשון ולא עשאו, מפני אונס או בזדון או מפני טעם אחר, חייב לעשות את הפסח השני, או שמא פסח שני הוא רגל בפני עצמו אלא שחיובו חל על מי שלא עשה את הראשון. וכמו כן: האם עונש כרת, החל על מי שלא עשה פסח בזדון, מתכפר לגמרי על-ידי עשייה ממשית של פסח שני או רק די בכוננות ובאפשרות לקיימו (גם אם נאנס ולא עשה את השני). שאלה עקרית אחרת היא,